

Розділ ІХ

ЮВІЛЕЇ

Олександр Маєрін

ПАВЛУ СТЕПАНОВИЧУ СОХАНЮ – 80

2006 р. є двічі ювілейним як для П. С. Соханя, його колег та друзів, так і для наукової установи, заснованої під його керівництвом. У квітні цього року колектив Інституту української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України відзначив 15-річчя своєї установи, а 18 листопада виповнюється 80 років від дня народження його директора – відомого українського вченого Павла Степановича Соханя.

Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України П. С. Сохань очолює з 1991 р. Він є автором понад 400 праць у галузі всесвітньої історії, археографії та джерелознавства. Його наукові і вчені звання, посади: професор (1981), член-кореспондент НАН України (1985), академік Міжнародної слов'янської академії наук (1997), заслужений діяч науки і техніки України (1997), почесний член Болгарського філологічного товариства (1986), президент Товариства «Україна-Болгарія» (з 1991 р.), дійсний член НТШ ім. Шевченка у Львові (з 1995 р.). Учасник бойових дій Другої світової війни, нагороджений орденом Вітчизняної війни та іншими нагородами.

Павло Степанович народився 1926 р. у с. Новоіванівка Білопільського району Сумської області. На роки його дитинства і молодості випали важкі випробовування: втрата рідних у страшні роки голодомору, участь у Другій світовій війні, нелегка післявоєнна служба на Далекому Сході аж до грудня 1951 р. Ціною важкої праці, під час служби в армії, він здобув середню освіту та заочно закінчив три курси історичного факультету Владивостоцького педагогічного інституту. Уже в Україні, в Харківському педагогічному інституті, П. С. Сохань з відзнакою завершив навчання і розпочав викладацьку роботу, займаючись, водночас й науковими дослідженнями.

Після вступу до аспірантури Інституту історії АН УРСР, Павло Степанович перейшов до науко-

вої діяльності. Від того часу він утверджується як фахівець з історії міжнародних зв'язків України, країн Південно-Східної Європи, передусім Болгарії. За визначний внесок у розвиток вітчизняної болгаристики та активну громадсько-політичну діяльність П. С. Соханя відзначено орденом «Знак пошани» (1986), Премією Президії АН УРСР ім. Д. Мануїльського (1976), Почесною грамотою Президії Верховної Ради УРСР (1976), Державною Премією УРСР у галузі науки і техніки (1980), болгарським орденом Кирила і Мефодія 1-го ступеня (1973) та п'ятьма болгарськими медалями. Для стилю наукової роботи П. С. Соханя характерним є, насамперед, увага до першоджерел, введення в науковий обіг оригінальних документів. Крім того, Павлу Степановичу властива щира повага до подвижницької праці дослідників-архівістів, джерелознавців. Тому закономірним є те, що, коли у жовтні 1987 р. Президія АН України своєю ухвалою відновила діяльність Археографічної комісії, її очолив саме він.

Під час засідань з розробки концепції діяльності Археографічної комісії під головуванням П. С. Соханя враховувались, насамперед, нагальні проблеми збирання, вивчення, наукового опрацювання й публікації писемних пам'яток з історії та культури українського народу, творчої спадщини видатних політичних і культурних діячів минулого та різноманітних писемних джерел, які стосувалися багатьох знаменних подій, що відбувалися в багатовіковій історії нашого народу¹.

Особливого значення археографічні та джерелознавчі дослідження набули з утворенням незалежної української держави. Зважаючи на потреби часу, на базі відновленої Археографічної комісії АН УРСР, відповідно до Постанови Президії АН УРСР № 213 від 10 липня 1990 р., у квітні 1991 р. створено Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України.

ІХ. Ювілеї

На нього покладено завдання систематичного і цілеспрямованого виявлення, опрацювання і публікації документів і пам'яток писемної історико-культурної спадщини, координації археографічної діяльності інших наукових, освітніх, культурологічних установ в Україні, розробку теоретико-методичних проблем сучасної археографії та джерелознавства. П. С. Соханю вдалося згуртувати висококваліфікованих дослідників, відданих благородній справі збереження і обнародування писемної історико-культурної спадщини українського народу².

Великим внеском Павла Степановича у розвиток вітчизняної археографії та джерелознавства слід вважати створення регіональних осередків, які крім Львівського відділення на чолі з Я. Дашкевичем, є в Харкові, Чернігові, Запоріжжі, Херсоні. Їх очолюють відомі в Україні фахівці: В. Кравченко, О. Коваленко, А. Бойко, Є. Сінкевич та ін. Інститут працює з творчими групами в Полтаві, Сімферополі, Острозі, Луцьку, які діють на громадських засадах.

Найважливішим показником ефективності роботи очолюваної П. С. Соханем інституції є видавнича діяльність. За 15 років інститутом безпосередньо та у співробітництві з іншими установами підготовлено і видано понад 400 різнопланових видань. У більшості із них Павло Степанович є го-

ловою редакційної колегії, автором передмов та коментарів. Пріоритетне значення в діяльності інституту і надалі матиме публікація всієї наукової спадщини академіка М. Грушевського, яка складатиме 50–60 томів (на сьогодні видано 6 томів), а також спадщини Д. Багалія, М. Драгоманова і Д. Яворницького (видано 3 томи). До першочергових, пріоритетних завдань входить також підготовка до друку та публікація основного масиву джерел з історії українського козацтва XVII–XVIII ст. і, насамперед, «Архіву Коша Нової Запорозької Січі» (видано 4 томи) та корпусу універсалів і листів українських гетьманів – «Українського дипломарія» (видано 3 томи).

Інститут української археографії та джерелознавства імені М. С. Грушевського став справою життя Павла Степановича Соханя, масштабні наукові проекти установи є і його творчими планами на майбутнє.

¹ *Сохань Павло*. Вступне слово // Матеріали до розробки концепції діяльності Інституту української археографії. До Всеукраїнської наради «Українська археографія сьогодні: проблеми і перспективи». Київ, 16–18 грудня 1992 р. – К., 1992.

² *Він же*. Українська археографія та джерелознавство: здобутки, проблеми, перспективи // Пам'ять століть. – 2001. – № 2.